

Avant-propos, **czyli o różnych funkcjach rozmowy**

Gdyby przyrzeć się istocie i celom rozmowy z punktu widzenia nauki, to okazałoby się, że może ona uchodzić za swoistą gwiazdę socjometryczną – często od niej wszystko się zaczyna i na niej kończy. Rozmowa, niekiedy całkiem przypadkowa, niemająca wyraźnych ram i intencji, daje asumpt do naukowych dociekań, ale także wieńczy badania, czego najlepszym przykładem są dyskusje prowadzone podczas konferencji. Rozmowa jest również, w swych różnych postaciach, jedną z podstawowych metod pozyskiwania danych jakościowych (w mniejszym stopniu stosuje się ją w projektach ilościowych, choć i to jest możliwe), po którą sięgają chętnie przedstawiciele nauk humanistycznych *sensu largo*.

Badacze posługują się nią w różnych typach badań – od weryfikacyjnych po eksploracyjne. Stosują ją w różnych fazach projektów – zarówno w badaniach wstępnych, kiedy celem jest doprecyzowanie problemów badawczych i hipotez, jak i dopełniając nią dane ilościowe przedstawiane w tabelach i na schematach. Rozmowa naukowa jest – w zależności od jej tematu i celów oraz cech i naturalnych skłonności rozmówców – mniej lub bardziej ustrukturalizowana: w wariacie pesymistycznym staje się podążaniem za przygotowaną uprzednio listą pytań, w wariacie optymistycznym przeistacza się w podróż, której współtowarzysze podążają za sobą, coraz to odkrywając nowe przestrzenie.

Również w konkretnym projekcie badawczym rozmowa może mieć niejedno imię. Kiedy jest przesłanką lub przyczyną pewnych zachowań, staje się zmienną niezależną. Gdy jest wynikiem konkretnych działań lub uwarunkowań, zyskuje miano zmiennej zależnej. Jej najważniejsza rola to jednak – jak w każdym obszarze życia – rola zmiennej pośredniczącej. Rozmowa mediuje bowiem między zmiennymi niezależnymi i zależnymi, wzmacniając lub osłabiając ich związek, cementując go bądź rozpuszczając. Pozostając przy nomenklaturze naukowej, dodajmy, że rozmowa bywa wskaźnikiem różnych abstrakcyjnych zmiennych, zatem zmiennym tym nadaje empiryczny sens. Weźmy na przykład relację nauczyciela z uczniem. Cóż mogłoby być wskaźnikiem – namacalnym, obserwowalnym wyrazem – ich udanej interakcji? Otwarta, symetryczna, empatyczna rozmowa. Rozmowa, która spaja, a jednocześnie jest kontekstem wszelkich działań podejmowanych w sali lekcyjnej.

Takich rozmów Jolanta Sujecka-Zajęc odbyła wiele, a zdanie to znajduje potwierdzenie w rzeczywistości empirycznej. Możliwość prowadzenia Dialogu oraz dialogów z uczniami i studentami to – jak często sama podkreśla – prawdopodobnie najistotniejsza część jej działalności zawodowej. Stąd liczba dialogów dydaktycznych, w których uczestniczyła i wciąż uczestniczy, okazuje się w Jej przypadku wartością niepoliczalną. Czy to ucząc języka francuskiego i zaszczepiając wrażliwość na kultury frankofońskie uczniom szkół podstawowych, gimnazjów i liceów, czy kształcąc przyszłych nauczycieli języka francuskiego w Uniwersyteckim Kolegium Kształcenia Nauczycieli Języka Francuskiego Uniwersytetu Warszawskiego¹ i na Uniwersytecie w Białymstoku, czy będąc promotorem kilkudziesięciu prac licencjackich i kilkudziesięciu prac magisterskich, czy w końcu prowadząc w Instytucie Romanistyki Uniwersytetu Warszawskiego – swojej macierzystej jednostce – zajęcia kursowe, seminaria specjalistyczne, seminaria dyplomowe z glottodydaktyki oraz promując już jedenastu doktorów, Jolanta Sujecka-Zajęc zaangażowała się w dialog permanentny.

Czerpanie satysfakcji z działalności dydaktycznej znalazło odbicie w liczbie materiałów do nauki języka francuskiego jako obcego,

¹ Obecnie Uniwersytecki Ośrodek Kształcenia Nauczycieli Języka Francuskiego.

których Jolanta Sujecka-Zajac jest autorką lub współautorką. Na długiej liście znajduje się kilkanaście podręczników, zeszytów ćwiczeń i poradników metodycznych, adaptacje podręczników francuskich, słowniki i inne materiały dydaktyczne. Nadanie szczególnej rangi rozmowie – prowadzonej między kulturą rodzimą i obcą, ocenianym i ocenianym czy nauczycielem i uczniem – uwidacznia się również w naukowych zainteresowaniach Jolanty Sujeckiej-Zajac. Wątek relacji, dialogu i porozumienia pobrzmiewa w jej licznych publikacjach, powstałych na przestrzeni ostatnich trzydziestu lat i odzwierciedlających ewolucję jej naukowych kwerend. Gdy mowa o relacji między dwoma kulturami, w oczy rzucają się takie tytuły, jak *Les compétences socioculturelles dans la formation initiale des enseignants, Francophilie – maladie affectivement transmissible* czy *Besoins communicatifs en L1 comme source d'erreurs sociolinguistiques en LE chez les étudiants débutants en philologie romane*. Z punktu widzenia zagadnienia oceniania i certyfikacji językowej zwracają uwagę teksty o tytułach *Wrażliwe ocenianie jako element interwencji proaktywnej w kontekście glottodydaktycznym* oraz *O komunikacyjnych i mediacyjnych kompetencjach egzaminatora na egzaminie ustnym z języka obcego (na przykładzie egzaminu certyfikacyjnego UW z języka francuskiego)*. Motyw rozmowy – pełniącej rolę różnych zmiennych, a nierzadko funkcję głównego narzędzia badawczego – przewija się zwłaszcza w publikacjach poświęconych rozwijaniu kompetencji uczenia się. Najpełniejszym wyrazem zainteresowania tą problematyką jest wydana w 2016 roku monografia pt. *Kompetentny uczeń na lekcji języka obcego. Wyzwania dla glottodydaktyki mediacyjnej*. O szczególnym miejscu dialogu w procesie nauczania/uczenia się języków obcych przypominają też inne tytuły artykułów i rozdziałów autorstwa Jolanty Sujeckiej-Zajac, np. *Le rôle du dialogue cognitif dans le développement du sentiment d'efficacité personnelle dans l'enseignement/apprentissage d'une L2, Du paradigme monologal au paradigme dialogal dans l'enseignement/apprentissage des langues* lub *Dialog dydaktyczny w uczeniu się języka obcego*.

Logiczną konsekwencją podążania przez Jolantę Sujecką-Zajac drogą dialogu – na polu pracy dydaktycznej, w działalności naukowej, jak również na niwie relacji międzyludzkich – było budowanie zaufania i wiarygodności. To zaś zaowocowało możliwością pełnienia

przez Nią ważnych społecznie funkcji administracyjnych na Uniwersytecie Warszawskim, które bez otwarcia na dialog oraz bez kompetencji jego inicjowania i prowadzenia nie mogłyby być wypełniane w należyty sposób. Nie powinno więc dziwić, że książka przygotowana z okazji sześćdziesiątych urodzin Jolanty Sujeckiej-Zajęc nosi tytuł *Rozmowy o glottodydaktyce*. Tytuł ten w bezpośredni i oczywisty sposób nawiązuje do Jubilatki, Jej zainteresowań i życiowego dorobku. Z jednej strony jest nierozzerwalnie związany z Jej działalnością naukową, dydaktyczną i administracyjną, z drugiej zaś – wyjaśnia różnorodność i różnorodność form tej działalności.

Tom zawiera trzynaście wywiadów z pracownikami różnych polskich uczelni, przedstawicielami różnych filologii i dyscyplin, wybitnymi specjalistami, którzy są równocześnie osobami bliskimi Jolancie Sujeckiej-Zajęc. Współczesne wyzwania kształcenia językowego, kierunki rozwoju glottodydaktyki, postawy i kompetencje nauczycieli języków obcych, oczekiwania stawiane współcześnie absolwentom filologii to główne tematy, powracające pod postacią różnych wątków we wszystkich rozmowach. Opowiadają o nich: Jolanta Choińska-Mika (Uniwersytet Warszawski), Mieczysław Gajos (Uniwersytet Łódzki), Barbara Głowacka (Uniwersytet w Białymstoku), Iwona Janowska (Uniwersytet Jagielloński), Katarzyna Karpińska-Szaj (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), Hanna Komorowska (Uniwersytet SWPS), Wanda Krzemińska (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – do 2005 roku), Krystyna Miłułka (Uniwersytet Rzeszowski), Małgorzata Pamuła-Behrens (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie), Urszula Paprocka-Piotrowska (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II), Magdalena Sowa (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), Anita Staroń (Uniwersytet Łódzki), Jolanta Urbanikowa (Uniwersytet Warszawski), Bernadeta Wojciechowska (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Z perspektywy treści, rozłożenia akcentów czy stopnia ustrukturalizowania wywiady te różnią się, bowiem różni są rozmówcy biorący w nich udział. To oni wypełniają je treścią, a jednocześnie – poprzez swoją osobowość – nadają im ostateczny kształt. Celem redaktorów tomu było zachowanie tej różnorodności.

Zapisane na stronach tej książki rozmowy mają szczególną wartość emocjonalną. Są prezentem, który wypromowani magistry,

doktorzy i najbliżsi współpracownicy ofiarowują Jolancie Sujeckiej-Zajac z okazji Jej urodzin. Zbiór ten jest też podziękowaniem za gotowość do Dialogu i wszystkie przeprowadzone wspólnie dialogi. Przecież nie sposób nie zgodzić się ze słowami polskiego wieszczka, że „nic pożądansego, a nic trudniejszego na ziemi, jak prawdziwa rozmowa”.

Maciej Smuk

w imieniu

Agnieszki Dryjańskiej

Sébastiena Ducourtioux

Anny Grabowskiej

Anny Jaroszewskiej

Tatiany Konderak

Radosława Kucharczyka

Christine Martinez

Małgorzaty Molskiej

Małgorzaty Piotrowskiej-Skrzypek

Krystyny Szymankiewicz

Karoliny Wawrzonek

Marty Wojakowskiej

oraz własnym